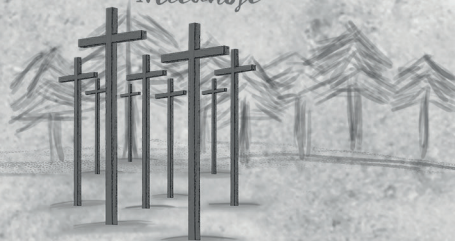

Kępno

1920-2020

Miednoje

Ostaszów

GRANATOWI BOHATEROWIE ZIEMI KĘPIŃSKIEJ

MATEUSZ LEWEK

MATEUSZ LEWEK

**GRANATOWI
BOHATEROWIE
ZIEMI KĘPIŃSKIEJ**

KĘPNO 2020

Wydawca:

Stowarzyszenie Nasz Bezpieczny Powiat Kępiński
Chojęcin-Szum 8A
63-600 Kępno

Autor:

Mateusz Lewek

Copyright © Stowarzyszenie Nasz Bezpieczny Powiat Kępiński
Chojęcin-Szum 2020

Wszelkie prawa zastrzeżone

ISBN: 978-83-937708-9-2

Nakład: 500 egz.

Zadanie publiczne współfinansowane
ze środków Powiatu Kępińskiego

Projekt okładki i skład tekstu:

esnet ESNET Ewelina Smyrek, www.es-net.pl

Druk i oprawa:

Drukarnia ArtPegaz

SPIS TREŚCI

Słowem wstępu	4
Anatomia zbrodni. Kępno-Ostaszków-Kalinin-Miednoje	9
Poczet katów Ostaszkowa	28
Policjanci Komendy Powiatowej Policji Państwowej w Kępnie, więźniowie obozu NKWD w Ostaszkanie, zamordowani w Kalininie (Twer), pochowani w Miednoje	33
Policjanci Komendy Powiatowej Policji Państwowej w Kępnie zamordowani przez hitlerowskiego okupanta	52
Policjanci Komendy Powiatowej Policji Państwowej w Kępnie, którzy po 1 września 1939 r. zaginęli bez wieści. Ich losy nie są znane	63
Policjanci Policji Państwowej oraz funkcjonariusz Straży Granicznej, pochodzący z terenu ówczesnego powiatu kępińskiego, pełniący we wrześniu 1939 r. służbę poza Kępnem, więźniowie obozu w Ostaszkanie, zamordowani w Kalininie (Twer), pochowani w Miednoje	65
Cześć Ich Pamięci!	82
Bibliografia	104

SŁOWEM WSTĘPU

W 2020 roku przypada 80. rocznica zbrodni katyńskiej, która zbiega się z 100. rocznicą powołania Komendy Powiatowej Policji Państwowej w Kępnie. Pamięć tych wydarzeń stała się przyczynkiem do oddania w Wasze ręce drukowanego świadectwa hołdu policjantom Policji Państwowej Ziemi Kępińskiej zamordowanym w sowieckich i hitlerowskich obozach zagłady.

Granatowi Bohaterowie Ziemi Kępińskiej – to publikacja prezentująca sylwetki przedwojennych funkcjonariuszy Policji Państwowej i ich tragiczne losy po klęsce wrześniowej 1939 roku. Dokonałiśmy syntetycznego opracowania życiorysów nie tylko tych policjantów, którzy służyli na terenie ówczesnego powiatu kępińskiego, ale także tych, którzy byli rodzinnie z nim związani, a pełnili służbę w innych jednostkach II RP. Wybuch II wojny światowej pozbawił Ich rodzinnego szczęścia, spełnienia w służbie, a ostatecznie życia. Zgodnie z zamysłem sowieckich oprawców – pamięć o Nich miała zostać unicestwiona na przełomie kwietnia i maja 1940 roku zdradzieckim strzałem w tył głowy w twerskich kazamatach i spocząć na zawsze w bezimiennych dołach śmierci w Miednoje.

Pamięci jednak nie da się zabić. Przez dziesięciolecia żyła ona w sercach rodzin jeńców z Ostaszkowa. Oficjalnie ujrzała światło dzienne dopiero w roku 1990.

Dzisiaj, My – mieszkańcy Ziemi Kępińskiej – mamy moralny obowiązek tę pamięć pielęgnować. Realizacja tego obowiązku stała się jednym z ważniejszych obszarów działalności powstałego w 2014 roku Stowarzyszenia „Nasz Bezpieczny Powiat Kępiński”. Jego członkowie wspólnie z policjantami Komendy Powiatowej Policji w Kępnie organizują coroczne uroczystości rocznicowe tragicznych wydarzeń określanych mianem zbrodni katyńskiej.

W kwietniu 2014 roku przed Komendą Powiatową Policji w Kępnie posadzono Dęby Pamięci symbolizujące ofiarę życia przedwojennych policjantów Komendy Powiatowej Policji w Kępnie. Rok później Stowarzyszenie ufundowało Pomnik Pamięci Policjantów Policji Państwowej Ziemi Kępińskiej zamordowanych w sowieckich i hitlerowskich Obozach Zagłady, na którym wyryto nazwiska tych, którzy służyli na Ziemi Kępińskiej, a którzy w okresie II wojny światowej złożyli w imię tej służby najwyższą ofiarę – ofiarę życia. Pomnik ten jest miejscem szczególnym dla dzisiejszych policjantów Komendy Powiatowej Policji w Kępnie.

Odbywające się na przełomie kwietnia i maja Apele Pamięci z roku na rok przyciągają coraz liczniejszą rzeszę mieszkańców naszego powiatu, są wspinałą policyjną lekcją historii naszego regionu. Szczególne znaczenie ma dla nas obecność na nich rodzin naszych bohaterów. Jest ona żywym symbolem pamięci Ich męczeństwa.

Granatowi Bohaterowie Ziemi Kępińskiej – to efekt wieloletniej współpracy Stowarzyszenia z najbliższymi krewnymi pomordowanych i osób zaangażowanych w kultywowanie pamięci o Nich. Danuta i Ludwik Tyczyńscy, Alina Łuczak, Grażyna Kramarczyk, Maria Woźnica, Kazimierz i Elżbieta Eitner – to przyjaciele Stowarzyszenia i policjantów Komendy Powiatowej Policji w Kępnie. Ich wspomnienia, udostępnione materiały historyczne, rodzinne pamiątki - stały się bazą do przedstawienia historii Katyńia przez pryzmat losów ludzi związanych z Ziemią Kępińską. Składam im za to serdeczne podziękowania i najwyższe wyrazy uznania. Zapewniam, że pamięć o Waszych najbliższych będzie zawsze przez nas pielęgnowana.

W ręce czytelników oddajemy opracowanie, w którym znajduje się ogrom niepublikowanego nigdzie dotąd materiału przedstawiającego tragiczne losy związanych z Ziemią Kępińską przedwojennych policjantów i ich rodzin. Stowarzyszeniowym „kustoszem” tych dóbr jest jego autor - Mateusz Lewek, któremu pragnę podziękować za pracę przy ich gromadzeniu i merytorycznym opracowaniu. Mam nadzieję, że nasza publikacja trafi do możliwie najszerszego grona odbiorców. Jestem przekonany, że każdy, kto zapozna się z jej treścią - weźmie udział w swoistym Apelu Pamięci i powtórzy zawołanie:

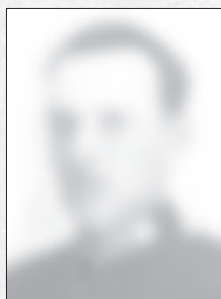
Są wśród nas!

Miroslaw Wiśniewski

Prezes Stowarzyszenia
„Nasz Bezpieczny Powiat Kępiński”

*Pamięci Policjantów Policji Państwowej II RP
i Ich rodzin*

**POLICJANCI KOMENDY POWIATOWEJ
POLICJI PAŃSTWOWEJ W KĘPNIE, WIĘŹNIOWIE
OBOZU NKWD W OSTASZKOWIE,
ZAMORDOWANI W KALININIE (TWER),
POCHOWANI W MIEDNOJE**

**posterunkowy
Policji Państwowej
(1909–1940)**

Władysław Bajera, s. Stanisława i Franciszki. Urodzony w 1909 r. w Baranowie (Baranowo k. Poznania). Ukończył 4 klasy szkoły podstawowej. W służbie w Policji Państwowej od 2 listopada 1937 r. jako kandydat kontraktowy na szeregowego z przydziałem do grupy rezerwy Policji Państwowej w Warszawie. Po ukończeniu 1 lutego 1939 r. Normalnej Szkoły Fachowej dla Szeregowych w Mostach Wielkich przydzielony do służby w województwie poznańskim. Skierowany na Posterunek Policji w Bralinie, gdzie służył we wrześniu 1939 r. Aresztowany i przetrzymywany w obozie dla jeńców wojennych w Ostaszku. W trakcie likwidacji obozu – przekazany do dyspozycji szefa NKWD w regionie Kalinin w dn. 13 kwietnia 1940 roku, lista nr 026/3. Zamordowany między 17 a 21 kwietnia 1940 r.

Postanowieniem Prezydenta RP z dnia 5 października 2007 r. awansowany do stopnia aspiranta. Dekretem Prezydenta RP na Uchodźstwie w Londynie, Stanisława Ostrowskiego, z dnia 11 listopada 1976 roku odznaczony Orderem Virtuti Militari (nr 14384). Krzyż został zawieszony na Pomniku Katyńskim w Londynie.

Dane o rodzinie: kawaler, na utrzymaniu matka Franciszka (lat 52) i siostra Wiktoria (lat 27), które mieszkały we wsi Iłowo.

**posterunkowy
Policji Państwowej
(1883–1940)**

Stanisław Banaszak, s. Stanisława i Mariany, z d. Tomasowska. Urodzony 6 listopada 1883 r. w Szlachcinie, woj. poznańskie. Ukończył 4 klasy szkoły podstawowej. Uczestnik Powstania Wielkopolskiego. W Policji służył od 1918 r. Początkowo w Komendzie Powiatowej Policji Państwowej w Kościanie. We wrześniu 1939 r. służył w Komendzie Powiatowej Policji w Kępnie. Więzień obozu w Ostaszku. Przekazany do dyspozycji szefa NKWD obwodu Kalinin w dniu 9 kwietnia 1940 roku, nr listy 020/2. Zamordowany między 13 a 16 kwietnia 1940 r. W 1955 roku żona Stanisława Banaszaka skierowała pisemny wniosek do Polskiego Czerwonego Krzyża o pomoc w poszukiwaniu informacji na temat jej męża.

Odznaczony Medalem Pamiątkowym za Wojnę 1918-1921, Medalem Dziesięciolecia Odzyskania Niepodległości.

Postanowieniem Prezydenta RP z dnia 5 października 2007 r. awansowany do stopnia aspiranta.

Dekretem Prezydenta RP na Uchodźstwie w Londynie, Stanisława Ostrowskiego, z dnia 11 listopada 1976 roku odznaczony Orderem Virtuti Militari (nr 14384). Krzyż został zawieszony na Pomniku Katyńskim w Londynie..

Dane o rodzinie: żona Maria (lat 47), syn Stefan (lat 26).

Stanisław Banaszak (drugi z prawej w dolnym rzędzie) wraz z policjantami Posterunku Policji w Kępnie. W środku Ignacy Wiśniewski, komendant posterunku.

Piotr Bresinśki, s. Kaspra i Balbiny, z d. Jabłońska. Urodzony 3 grudnia 1884 r. w Naclawiu woj. poznańskie. Ukończył 6 klas szkoły podstawowej.

posterunkowy
Policji
Państwowej
(1884–1940)

W Policji od 30 listopada 1920 r. We wrześniu 1939 r. pełnił służbę na Posterunku Policji Państwowej w Kępnie. Mieszkał w Kępnie. Więziony w obozie w Ostaszku. Przekaza-

ny do dyspozycji szefa NKWD w Kalininie między 8 a 9 kwietnia 1940, nr listy 012/3. Zamordowany między 9 a 11 kwietnia 1940 r. W 1946 r. poszukiwany przez brata za pośrednictwem Polskiego Czerwonego Krzyża.

Odnaczony Medalem Dziesięciolecia Odzyskania Niepodległości, Brązowym Medalem za Długoletnią Służbę.

Postanowieniem Prezydenta RP z dnia 5 października 2007 r. awansowany do stopnia aspiranta.

Dekretem Prezydenta RP na Uchodźstwie w Londynie, Stanisława Ostrowskiego, z dnia 11 listopada 1976 roku odznaczony Orderem Virtuti Militari (nr 14384). Krzyż został zawieszony na Pomniku Katyńskim w Londynie.

Dane o rodzinie: żona Antonina z d. Banach (lat 50); syn Gwidon, ur. 1911 r.; syn Celestyn, ur. około 1913 r.; córka Seweryna, ur. 1919 r.; syn Bolesław, ur. 1921 r.; syn Stefan, ur. 1923r.

(1888–1940)

Kazimierz Eitner, s. Wojciecha i Anny z d. Frąckowiak, ur. 16 lutego 1888 r. w Gostyniu. W młodości przyuczał się do zawodu stolarza. Z rodzinnego Gostynia wyjechał do Niemiec w poszukiwaniu pracy. Zamieszkał w Neukölln (dzielnica Berlina). Brał czynny udział w działalności miejscowego Towarzystwa Gimnastycznego „Sokół”, gdzie poznał swoją przyszłą żonę pochodzącą z Trzemeszna k. Poznania, Marię Rydlewicz.

Eitnerowie pobrali się w 1914 roku. W 1915 na świat przyszedł ich syn – Jarogniew, rok później córka Janina.

Kazimierz
Eitner i Maria
Rydlewicz
– zaręczyny
Neukölln
1914 r.

Uroczystość weselna Kazimierza Eitnera i Marii z d. Rydlewicz.

W pierwszym rzędzie: Jadwiga Rydlewicz (siostra Marii – druga prawej), Irena Szyperkowska (kuzynka Marii); w drugim rzędzie: Maria Eitner i Kazimierz Eitner (czwarta i piąty z lewej). Berlin - Neukölln 1914 r.

W okresie I wojny światowej Kazimierz Eitner został wcielony do armii pruskiej.

Kazimierz Eitner w mundurze pruskim z rodziną.

Od lewej: Franciszek Rydlewicz (brat Marii Eitner), Maria Eitner z synem Jarogniewem, Elżbieta Rydlewicz (matka Marii Eitner), Kazimierz Eitner. Berlin - Neukölln 1915 r.

Majówka Towarzystwa Przemysłowego 1918 r. U dołu: Elżbieta Rydlewicz (matka Marii Eitner) z wnucami Janiną i Jarogniewem Eitner; u góry Maria Eitner (druga z prawej), Kazimierz Eitner (trzeci z prawej).

Przodowników Policji Państwowej w Głównej Szkole Policyjnej w Warszawie. Eitner w trakcie kursu osiągnął bardzo dobre wyniki i w ocenie końcowej został uznany za „bardzo uzdolnionego do zawodowej służby policyjnej”. Tego samego roku został skierowany do służby w Komisariacie Policji Państwowej w Mikstacie (wówczas powiat ostrowski, później ępeński). W Mikstacie pracował do 1929 roku. Tutaj urodziły się kolejne córki: Urszula i Kazimiera.

Po zakończeniu I wojny rodzina Eitnerów wróciła do rodzinnego Gostynia. Od 26 sierpnia do 10 października 1919 roku Kazimierz Eitner odbył kurs Żandarmerii Krajowej w Poznaniu, który ukończył z wynikiem ogólnym dobrym. Jeszcze w 1919 wstąpił w szeregi Policji Państwowej województwa poznańskiego. 29 czerwca 1922 ukończył Szkołę

ŚWIADECTWO
z ukończenia kursu *Przodowników*

Imię i nazwisko: <i>Kazimierz Eitner</i>		Miejscę przynalności: <i>...</i>	
Data i miejsce urodzenia: <i>18.11.1892 Gostynin</i>		Zawód zawodowy: <i>...</i>	
Wzrost: <i>175 cm</i>		Wykształcenie: <i>...</i>	
Stan rodzinny: <i>...</i>		Poważność: <i>...</i>	
Miejscę zamieszkania: <i>...</i>		Specjalne zdolności: <i>...</i>	

WYKAZANE PRZEDSIĘWZIĘCIA I POSTĘPY

PRZEDSIĘWZIĘCIA	POSTĘP	OCENA
Sprawnosć	<i>...</i>	<i>...</i>
Pilność	<i>...</i>	<i>...</i>
Prawo karna	<i>...</i>	<i>...</i>
Procedura karna	<i>...</i>	<i>...</i>
Prawo postępowania administracyjnego	<i>...</i>	<i>...</i>
Instytucje szkolne	<i>...</i>	<i>...</i>
Shablony druków	<i>...</i>	<i>...</i>
Hygieny i pierwsze pomoce (Ratowniczo)	<i>...</i>	<i>...</i>
Bliznowic	<i>...</i>	<i>...</i>
Nauka czytania, pisanie i rachunek	<i>...</i>	<i>...</i>
Historja Polski	<i>...</i>	<i>...</i>
Geografja Polski	<i>...</i>	<i>...</i>
Arytmetyka	<i>...</i>	<i>...</i>
Maniery i uwenliwienie	<i>...</i>	<i>...</i>
Nauka strzelania	<i>...</i>	<i>...</i>
Chimistyka Dział I i II	<i>...</i>	<i>...</i>
Przebieg kursowania policyjnego	<i>...</i>	<i>...</i>

Na podstawie powyższych postępów uznaje się go za *...* **WARSZAWA dnia 29 czerwca 1922 r.**

Komendant kompanji szkolnej: *Jan Mach* Komendant szkoły: *Eitner*

WARSZAWA

Świadectwo ukończenia przez Kazimierza Eitnera Szkoły przodowników Policji Państwowej przy Głównej Szkole Policyjnej w Warszawie

Rozkazem nr 297 z dn. 24 czerwca 1929 roku został przeniesiony na Posterunek Policji Państwowej w Opatowie na stanowisko komendanta posterunku. Następnie krótko pracował na posterunku w Podzamczu.

Kazimierz Eitner w mundurze służbowym w 1929 r.

Rodzina Eitnerów. Mikstat 1923 r.

W pierwszym rzędzie od lewej: Jarogniew Eitner (syn), Maria Eitner z córką Kazimierą, Kazimierz Eitner. Z tyłu: nieznana kobieta z Urszulą Eitner.

Rozkazem nr 487 z 24 lutego 1934 roku został delegowany na stanowisko komendanta Posterunku Policji Państwowej w Rychtalu. Tutaj służył do września 1939 r.

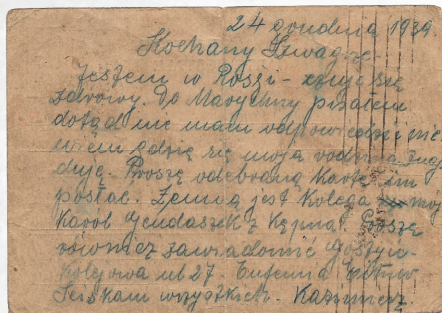
Kazimierz Eitner z policjantami PP w Rychtalu przed wejściem do budynku posterunku (obecnie budynek Urzędu Gminy w Rychtalu).

Kazimierz Eitner.
Zdjęcie z 1939 r.

Po 1 września 1939 r. nie ewakuował się wraz rodziną. W nieznanych okolicznościach znalazł się na terenach zajętych przez wojska sowieckie. Najprawdopodobniej na wschód dotarł wraz z innymi policjantami z rejonu kępińskiego, którzy w kierunku granicy wschodniej przemieszczali się na rowerach. Został aresztowany i uwięziony w obozie dla jeńców wojennych w Ostaszkowie. 24 grudnia 1939 roku przesłał swoją ostatnią wiadomość do swojego szwagra - Franciszka Rydlewicza – mieszkającego w Trzemesznie o treści:

*Jestem w Rosji – czuję się zdrowy. Do Marych-
ny pisałem dotąd nie mam odpowiedzi i nie wiem gdzie się moja rodzina
znajduje. Proszę odebraną kartkę im posłać. Ze mną jest kolega mój Karol
Gendaszek z Kępna. Proszę również zawiadomić Gostyń Kolejowa 27. Eufe-
mia Eitner. Ściskam wszystkich. Kazimierz*

Ostatnią wiadomość jaką Kazimierz Eitner przesłał do swoich najbliższych. Kartka datowana na 24 grudnia 1939 r.

Jak wynika z dziennika Jarogniewa Eitnera – kartka ta dotarła do nich pod koniec marca 1940 roku.

31 marca otrzymaliśmy pierwszą wiadomość od Ojca, że jest w niewoli w Ostaszkowie pod Moskwą. Od tego czasu żadnej wiadomości. Na wiosnę siostra Jana i Ula otrzymały prace w kołchozie rolnym w Skmiłówku z tego żyliśmy do czasu wywiezienia. W połowie kwietnia zamieszkała z nami Mania z Kołomyi, której męża wywieziono do Rosji. Jako uciekinierka chciała wyjechać do Niemiec. Nie udało jej się i obecnie jest z nami. Oto pokrótce nasze dotychczasowe losy do czasu wywiezienia. Z braku papieru szerzej się nie rozpisuję, gdy nie padają najważniejsze fak-

ty dla zapamiętania. Nadmieniam, że z Począjowa wszyscy uchodźcy już dawno wyjechali przez Przemyśl do swych stron. Reszta pojechała w maj. Lecz jaki ich los nie wiem. Sądzę, że nie lepszy pod knutem Niemca niż nasz tutaj w lasach nadwożańskich.

W dniu 4 kwietnia 1940 roku Kazimierz Eitner został przekazany do dyspozycji szefa NKWD w Kalininie (obecnie Twer). Został zamordowany pomiędzy 5 a 6 kwietnia 1940 roku.

Odznaczony: Medalem za Wojnę 1918-1921, Medalem Dziesięciolecia Odzyskania Niepodległości.

Postanowieniem Prezydenta RP z dnia 5 października 2007 r. awansowany do stopnia aspiranta.

Dekretem Prezydenta RP na uchodźstwie w Londynie, Stanisława Ostrowskiego, z dnia 11 listopada 1976 roku odznaczony Orderem Virtuti Militari (nr 14384). Krzyż został zawieszony na Pomniku Katyńskim w Londynie.

Dane o rodzinie: żona Maria, ur. 1889, syn Jarogniew ur. 1915; córka Janina, ur. 1917; córka Urszula, ur. 1921; córka Kazimiera ur. 1923. Cała rodzina została aresztowana we Lwowie 30 czerwca 1940 r. i deportowana w region Maryjskiej Autonomicznej Socjalistycznej Republiki Radzieckiej (ok. 750 km. na wschód od Moskwy), gdzie pracowali przy wyrębie lasu. Następnie wraz z armią gen. Andersa przeszli przez Kazachstan, Uzbekistan aż do Iranu, skąd dalej trafiła do obozu dla uchodźców w Tanganice (obecnie Tanzania), gdzie przebywali od 1943 do 1950 roku, a następnie wyemigrowali do Kanady. Potomkowie Kazimierza Eitnera: Kazimierz Eitner - wnuk – mieszka w Stanach Zjednoczonych, wnuczka Elżbieta Eitner – w Kanadzie.

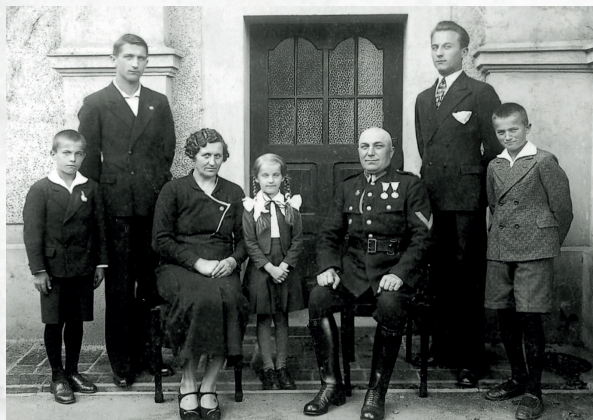

**starszy
posterunkowy
Policji Państwowej
(1887–1940)**

Marcin Fajfer, s. Andrzeja i Agnieszki z d. Górczak. Ur. 11 października 1887 r. w Dakowach Mokrych, woj. poznańskie. W służbie od 29.03.1919 r. na posterunku Policji Państwowej w Siemianicach. We wrześniu 1939 r. pracował na posterunku w Kępnie. Pełnił funkcję zastępcy komendanta komisariatu miejskiego. Mieszkał w Kępnie. Zatrzymany i uwięziony w Szepetówce (Ukraina, obwód chmielnicki), następnie w Ostaszkowie. Lista wywozowa 044/1, poz. 32 z 22.04.1940 r. nr akt 4924. Z tego okresu pochodzi ostatnia wiadomość przekazana rodzinie. Przekazany do dyspozycji szefa NKWD w obwodzie kaliniń-

skim w dn. 22 kwietnia 1940 r. nr listy 044/1. Zamordowany w między 25 a 27 kwietnia 1940 roku. Poszukiwany przez najbliższych za pośrednictwem Polskiego Czerwonego Krzyża w 1955 i 1957 roku.

Postanowieniem Prezydenta RP z dnia 5 października 2007 r. awansowany do stopnia aspiranta.

Marcin Fajfer wraz z rodziną.

Od prawej: synowie: Władysław, Marcin, córka Teresa (stoi), żona Marianna (siedzi), synowie: Kazimierz i młodszy Władysław.

Decretem Prezydenta RP na Uchodźstwie w Londynie, Stanisława Ostrowskiego, z dnia 11 listopada 1976 roku odznaczony Orderem Virtuti Militari (nr 14384). Krzyż został zawieszony na Pomniku Katyńskim w Londynie.

Dane o rodzinie: żona Marianna z d. Dudzińska, ur. 1883 r.; syn Marcin, ur. 1914 r.; syn Kazimierz, ur. 1919 r.; syn Leon, ur. 1922 r.; syn Władysław, ur. 1925 r.; córka Teresa, ur. 1928.

starszy
przodownik
Policji Państwowej
(1886–1940)

Karol Gendaszek, s. Franciszka i Anny. Urodzony 19 października 1886 r. w Pięczkowie, woj. poznańskie. Ukończył 4 klasy szkoły podstawowej. We wrześniu 1939 r. pełnił służbę w Komendzie Powiatowej Policji w Kępnie na stanowisku sekretarza (funkcja będąca odpowiednikiem zastępcy Komendanta Powiatowego Policji). Mieszkał w Kępnie. Więzień obozu w Ostaszku. W obozie przebywał od co najmniej grudnia 1940 r. Przekazany do dyspozycji szefa NKWD w Kalininie w dn. 6 kwietnia 1940 r., nr listy 05/1. Zamordowany między 8 a 9 kwietnia 1940 roku.

Odnaczony: Brązowym Krzyżem Zasługi. Postanowieniem Prezydenta RP awansowany do stopnia aspiranta.

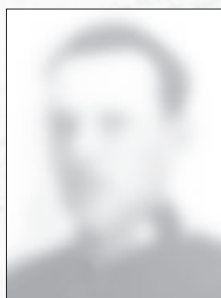
Postanowieniem Prezydenta RP z dnia 5 października 2007 r. awansowany do stopnia aspiranta.

Dekretem Prezydenta RP na Uchodźstwie w Londynie, Stanisława Ostrowskiego, z dnia 11 listopada 1976 roku odznaczony Orderem Virtuti Militari (nr 14384). Krzyż został zawieszony na Pomniku Katyńskim w Londynie.

Dane o rodzinie: żona Eleonora z d. Maciejewska (l. 39), córka Irena (l. 17), syn Marian l. 14.

Karol Gendaszek (siódmy z lewej w górnym rzędzie) wraz z Policjantami Komendy Powiatowej Policji Państwowej i ich rodzinami przed budynkiem komendy przy ul. Ogrodowej w Kępnie.

Tomasz Jankowski, s. Józefa i Tekli z d. Drozd. Urodzony w marcu 1896 r. lub 1897 r. w Buczałach (obecnie Ukraina, obwód lwowski). Od 21 lipca 1934 r. przeniesiony z rezerwy szeregowych Policji Państwowej przy Komendzie Głównej do Policji województwa poleskiego. Na początku 1935 r. skierowany do wojewódz-

stwa lwowskiego. W sierpniu 1936 r. przeniesiony do województwa poznańskiego – do II Komisariatu w Bydgoszczy. Stamtąd rozkazem nr 590 z dn. 15.02.1939 r. przeniesiony na Posterunek Policji w Nowych Skalmierzycach. Następnie na Posterunek Policji Państwowej w Grabowie (wówczas powiat kępiński), gdzie służył do września 1939 r. Uwięziony w obozie ostaszewskim. W dniach 10-13 maja 1940 roku przekazany do dyspozycji szefa NKWD obwodu kalinińskiego, nr listy 058/2. Zamordowany między 11 a 14 maja 1940 r. Poszukiwany przez Polski Czerwony Krzyż na wniosek żony w 1958 roku.

Postanowieniem Prezydenta RP z dnia 5 października 2007 r. awansowany do stopnia aspiranta.

Dekretem Prezydenta RP na Uchodźstwie w Londynie, Stanisława Ostrowskiego, z dnia 11 listopada 1976 roku odznaczony Orderem Virtuti Militari (nr 14384). Krzyż został zawieszony na Pomniku Katyńskim w Londynie.

Dane o rodzinie: żonaty – brak bliższych.

**przodownik
Policji Państwowej
(1885–1940)**

Jan Kijanowski, s. Antoniego i Franciszki, z d. Zwierzykowska. Urodzony 14 grudnia 1885 r. w Sielcu. Ukończył 4 klasy szkoły podstawowej. W 1921 roku pełnił służbę w Straży Granicznej. Był komendantem placówki Straży Granicznej w Opatowie, pow. kępiński. Od 1923 r. w służbie Policji Państwowej. W 1939 r. pełnił obowiązki komendanta posterunku Policji Państwowej w Opatowie. Mieszkał w Opatowie. W sierpniu 1939 r. został ponownie zmobilizowany do Straży Granicznej. Aresztowany przez władze sowieckie 19 września 1939 roku w Brodach, woj. tarnopolskie (obecnie Ukraina, obwód lwowski). Trafił do więzienia

dla jeńców wojennych w Wołoczyskach (obecnie Ukraina, obwód chmielnicki). 2 października 1939 roku trafił do obozu jenieckiego w Równem. 14 stycznia 1940 roku wysłany do obozu w Ostaszewie, gdzie przybył 22 stycznia 1940 r. wraz z 26 innymi jeńcami. Przekazany do dyspozycji szefa NKWD obwodu kalinińskiego w dniach 12-14 kwietnia 1940 roku. Zamordowany pomiędzy 13 a 15 kwietnia 1940 r. Poszukiwany przez Polski czerwony Krzyż na wniosek córki w 1956 roku.

Postanowieniem Prezydenta RP z dnia 5 października 2007 r. awansowany do stopnia aspiranta.

Jan Kijanowski (siedzi w środku) z policjantami PP w Opatowie. Za nim w środku stoi Jan Ogrodowicz, również więzień Ostaszkowa.

starszy
posterunkowy
Policji Państwowej
(1896–1940)

Michał Łuczak, s. Antoniego i Józefy z d. Rokicka, urodził się 19 września 1896 r. w Kaliskowicach Kaliskich (wówczas pow. ostrzeszowski, a od 1 kwietnia 1932 r. pow. kępiński). W 1912 roku wyjechał zarobkowo do Niemiec. Od stycznia 1913 roku pracował w walcowni Neu-oberhausen w Bobreck, następnie przez krótki okres (ok. 2 miesiące) w sklepie budowlanym Filantrop. Od czerwca 1913 – w kopalni Oberha. Z końcem września 1916 roku został wcielony do armii Niemieckiej. Służył w marynarce w mieście portowym Kiel (Kilonia).

Po zakończeniu I wojny światowej powrócił do rodzinnego Zamościa (pow. ostrowski), gdzie mieszkali jego rodzice. W 1919 roku został przyjęty do Żandarmerii Krajowej w Poznaniu. W 1920 roku został przyjęty w szeregi Policji Państwowej województwa poznańskiego. W lipca 1921 roku przeniesiony do służby

Michał Łuczak w okresie
służby w marynarce
1916–1918

Dekretem Prezydenta RP na Uchodźstwie w Londynie, Stanisława Ostrowskiego, z dnia 11 listopada 1976 roku odznaczony Orderem Virtuti Militari (nr 14384). Krzyż został zawieszony na Pomniku Katyńskim w Londynie.

Dane o rodzinie – żona, miał córkę (brak bliższych danych, uznana za zaginioną na terenie ZSRR).

na posterunek w Mizocz, pow. dubieński, woj. wołyńskie (obecnie Ukraina obwód rówieński).

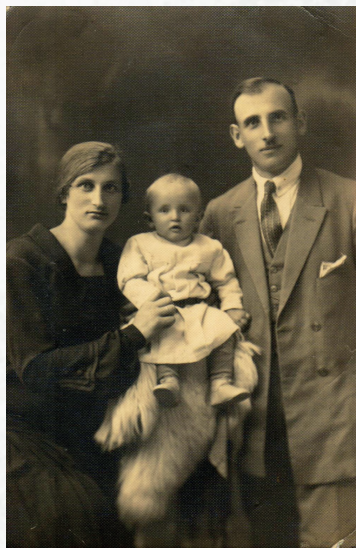

Michała Łuczak (stoi pierwszy z lewej, z szablą) w okresie służby w Mizocz roku 1923.

W roku 1924 przeniesiony na posterunek w Klewaniu w pow. rówieńskim, woj. wołyńskie (obecnie Ukraina, obwód rówieński), gdzie służył do 1930 roku. W dniu 17 stycznia 1925 r. ożenił się z Heleną Bielską. W Klewaniu Łuczakom w dn. 25 grudnia 1927 r. urodziła się córka Janina. Niestety, dziecko zmarło 8 lutego 1928 r.

Michał Łuczak (z prawej) w trakcie służby na PP w Klewaniu.

Michała Łuczak z żoną Heleną i synem Marianem. Klewań 1930 r.

Michała Łuczak (pierwszy z prawej)
z okresu służby na wschodzie 1925-1930

W listopadzie 1930 roku z terenów wschodnich został przeniesiony do województwa poznańskiego i otrzymał przydział do Komendy Powiatowej Policji Państwowej w Kępnie, do Posterunku Policji w Laskach. 1 lutego 1937 roku otrzymał awans na starszego posterunkowego Policji Państwowej.

Rodzina Łuczaków ewakuowała się na wschód w pierwszych dniach września 1939 r. wraz z innymi rodzinami policyjnymi z Kępna pociągami towarowymi. Na stacji kolejowej w Sieradzu Helena Łuczak po raz ostatni widziała męża, który wraz z innymi policjantami, na rowerach, kierował się w stronę Warszawy, a następnie dalej w kierunku granicy wschodniej. Po agresji ZSRR na Polskę 17 września 1939 roku w nieznanych okolicznościach został aresztowany przez władze sowieckie. Trafił do obozu dla jeńców wojennych w Ostaszku. Między 21 a 23 kwietnia 1940 roku

Michała Łuczak
z okresu służby w Laskach.

został przekazany do dyspozycji szefa NKWD w Kalininie (obecnie Twer). Został zamordowany między 22 a 25 kwietnia 1940 roku.

6 marca 1940 roku Helena Łuczak od swojej znajomej Stanisławy Szygenda otrzymała kartkę o treści:

Kochana Kumo !

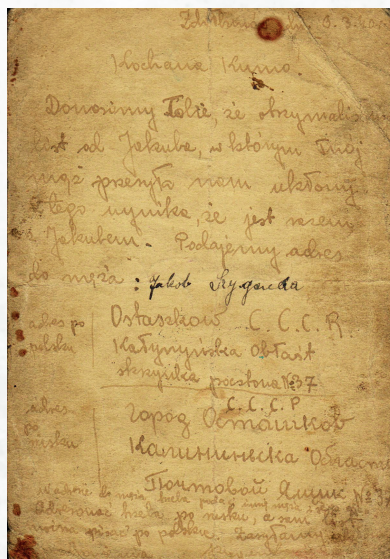
Donosimy Tobie, że otrzymaliśmy list od Jakuba, w którym Twój mąż przesyła nam ukłony. Z tego wynika, że jest razem z Jakubem. Podajemy adres do męża. Jakub Szygenda Ostaszków C.C.C.R Kołomyńska Oblast skrzynka pocztowa 37 C.C.C.P

*Jakub Szygenda, s. Michała i Antoniny ur. 1891 r. w Kazimierzu Biskupim (pow. koniński), policjant woj. wołyńskiego, więzień obozu w Ostaszkanie.

Helena Łuczak pisała listy na wskazany adres, ale nigdy nie otrzymała żadnej odpowiedzi. 26 listopada 1949 roku Sąd Grodzki w Kępnie postanowieniem syg. akt. I.Zg.12/16 uznał Michała Łuczaka za zmarłego określając umowie datę jego śmierci na dzień 31 grudnia 1940 r.

Kartka od Stanisławy Szygenda do Heleny Łuczak z informacją, iż jej mąż przebywa w Ostaszkanie.

Postanowieniem Prezydenta RP z dnia 5 października 2007 r. awansowany do stopnia aspiranta.

Dekretem Prezydenta RP na Uchodźstwie w Londynie, Stanisława Ostrowskiego, z dnia 11 listopada 1976 roku odznaczony Orderem Virtuti Militari (nr 14384). Krzyż został zawieszony na Pomniku Katyńskim w Londynie.

Dane o rodzinie: żona Helena z d. Bilska, ur. 1900 r.; syn Marian, ur. 1929 r.; syn Walery, ur. 1930 r.; syn Tadeusz, ur. 1933 r.; córka Sylwia, ur. 1939 r.; Po ewakuacji z Kępna Helena Łuczak zamieszkała Przemyślu. W 1940 r. zmarła jej córka Sylwia. Następnie powróciła w rodzinne strony – mieszkała w Mikorzynie. Zmarła w 1958 r. w Nowej Soli.

starszy
posterunkowy
Policji Państwowej
(1889–1940)

Jan Ogrodowicz, s. Marcina i Michaliny, z d. Sawińska. Urodzony 21 grudnia 1889 r. w Bugaju, woj. poznańskie. Ukończył 6 klas szkoły podstawowej. W Policji od 1919 r. Początkowo na posterunku Policji Państwowej w Ostrzeszowie. Rozkazem z dn. 12.06.1937 r. został przeniesiony na posterunek w Opatowie. Rozkazem nr 400 z dn. 20.03.1932 r. awansowany do stopnia starszego posterunkowego. Mieszkał w Łęce Opatowskiej, pow. kępiński. Więziony w obozie dla jeńców wojennych w Ostaszku. Po między 12 a 14 kwietnia 1940 roku został przekazany do dyspozycji szefa NKWD w Kalininie nr listy 023/5. Zamordowany między 13 a 16 kwietnia 1940 roku.

Odznaczony Medalem Dziesięciolecia Odzyskania Niepodległości.

Postanowieniem Prezydenta RP z dnia 5 października 2007 r. awansowany do stopnia aspiranta.

Dekretem Prezydenta RP na Uchodźstwie w Londynie, Stanisława Ostrowskiego, z dnia 11 listopada 1976 roku odznaczony Orderem Virtuti Militari (nr 14384). Krzyż został zawieszony na Pomniku Katyńskim w Londynie.

Dane o rodzinie: żona Anna z d. Tomczak, ur. 1887 r.; syn Adam, ur. 1914 r.; córka Teresa, ur. 1918 r.; syn Waław, ur. 1924 r.; syn Kazimierz, ur. 1926 r.

**posterunkowy
Policji Państwowej
(1895–1940)**

Andrzej Tyczyński, s. Andrzeja i Anastazji. Urodzony 29 listopada 1895 r. w Gostkowie, woj. poznańskie. Brał udział w wojnie polsko - bolszewickiej. Do Policji przyjęty 16 stycznia 1925 r. Służył w Łucku, następnie we Włodzimierzu Wołyńskim. Do woj. poznańskiego przeniesiony 20 lutego 1933 r. Od 1937 r. pełnił służbę na Posterunku Policji w Kępnie. Jego nazwisko znajduje się na liście wywozowej nr 05/2 poz. 37, nr akt 59. Według danych NKWD z obozu w Ostaszku, mieszkał przy ul. Kościuszki 13 w Kępnie. Przekazany do dyspozycji szefa NKWD w Kalininie w pomiędzy 12 a 14 kwietnia 1940 r. Zamordowany pomiędzy 13 a 16 kwietnia 1940 r.

Odnaczony Medalem Pamiątkowym za Wojnę 1918-1921 oraz Medalem Dziesięciolecia Odzyskania Niepodległości.

Postanowieniem Prezydenta RP z dnia 5 października 2007 r. awansowany do stopnia aspiranta.

Dekretem Prezydenta RP na Uchodźstwie w Londynie, Stanisława Ostrowskiego, z dnia 11 listopada 1976 roku odznaczony Orderem Virtuti Militari (nr 14384). Krzyż został zawieszony na Pomniku Katyńskim w Londynie.

Dane o rodzinie: żona Jadwiga, ur. 1899 r.; syn Józef, ur. 1921 r.; syn Kazimierz, ur. 1923 r.; córka Maria, ur. 1931 r.; syn Ludwik, ur. 1934 r.

**posterunkowy
Policji Państwowej
(1911–1940)**

Leon Walaszczyk, s. Józefa i Józefy z d. Stępniewicz. Urodzony 6 kwietnia 1911 r. w Szczytach, pow. wielkiński (obecnie pow. pajęczański). Ukończył 7 klas szkoły podstawowej. W Policji od sierpnia 1937 r. jako kandydat kontraktowy na szeregowego z przydziałem do Grupy Rezerwy PP w Warszawie. Po ukończeniu 1 czerwca 1938 r. szkoły w Mostach Wielkich został skierowany do służby w Policji województwa poznańskiego na posterunek Policji Państwowej w Słupi p. Bralinem, gdzie pracował do września 1939 r. Aresztowany w przez władze sowieckie, został osadzony w obozie jenieckim w Równem. 14 stycznia 1940 r. przekazany do obozu w Kozielsku, a następnie do Ostaszku, gdzie trafił 22 stycznia 1940 r.

14 kwietnia 1940 roku przekazany do dyspozycji szefa NKWD w Kalininie, nr listy 023/4 z dn. 10 kwietnia 1940 r. Zamordowany między 13 a 16 kwietnia 1940 r. Ostatnią wiadomość jaką przesłał do brata pochodziła z obozu w Równem. Na wniosek brata poszukiwany przez Polski Czerwony Krzyż w latach 1957 i 1991.

Postanowieniem Prezydenta RP z dnia 5 października 2007 r. awansowany do stopnia aspiranta.

Dekretem Prezydenta RP na Uchodźstwie w Londynie, Stanisława Ostrowskiego, z dnia 11 listopada 1976 roku odznaczony Orderem Virtuti Militari (nr 14384). Krzyż został zawieszony na Pomniku Katyńskim w Londynie.

Dane o rodzinie: kawaler, miał brata.

BIBLIOGRAFIA

- S. Grabowski, P. Majer, *Ostaszków. Zbrodnia na polskich policjantach*, Szczytno 2000.
- *Katyń. Dokumenty zbrodni*. T.2, *Zagłada: marzec-czerwiec 1940*, pod red. W. Materskiego, Warszawa 1998
- *Katyń. relacje, wspomnienia publicystyka*, pod red. A. Szcześniaka, Warszawa 1989.
- M. Kucharzak, *Zasłużyli na naszą i moją pamięć*, Bralin 2015.
- *Lista Katyńska*, oprac. A. Moszyński, Warszawa 1989.
- M. Lewek, *Historia służb bezpieczeństwa publicznego na ziemi kępińskiej w latach 1919–2009*, Kępno 2009.
- M. Lewek, A. Lubojańska, *Komenda Powiatowa Policji Państwowej w Kępnie 1919-1939* [w:] *95 lat Policji na Ziemi Kępińskiej*, Kępno 2014.
- *Martyrologia policjantów województwa poznańskiego II RP*, pod red. Z. Smolaraka i A. Borowskiego, Szczytno 2010.
- *Miednoje. Księga Cmentarna Polskiego Cmentarza Wojennego*, pod red. Z. Gajowniczek, B. Groek, B. Kayzer, Warszawa 2005.
- N. Pietrow, *Psy Stalina*, tłum. z j. rosyjskiego J. Prus-Wojciechowska, K. Syska, Warszawa 2012.
- D. Szymczak, *Kazimierz Wiśniewski ostatni komendant leszczyńskiej policji przed wojną*, Leszno 2019.
- M. Woźnica, *W 70. rocznicę zbrodni katyńskiej* [w:] *Laski 2010*, pod red. F. Piaseckiego, Kępno 2011.
- *Zeznania Tokariewa* [w:] *Zeszyty Katyńskie* nr 3, pod red. M. Tarczyńskiego, Warszawa 1994.
- *Zabici w Kalininie, pochowani w Miednoje. Księga pamięci polskich jeńców wojennych – więźniów obozu NKWD ZSRR w Ostaszkwie, rozstrzelanych na mocy decyzji Politbiura KC WKP(b) z 5 marca 1940 roku, (Убиты в Калининe, захоронены в Медном)*, pod red. A. Gurajnowa, tłum. własne z j. rosyjskiego, T.1-3, Moskwa 2019 [PDF] dostęp: 11.03.2020 dostępny w internecie: (<https://www.gov.pl/web/meksyk/prezentacja-ksiazki-pt-zabici-w-kalininie-pochowani-w-miednoje>)

Inne źródła

- Archiwum Państwowe w Kaliszu, Starostwo Powiatowe w Kępnie 1919-1939, Sprawy Policyjne.
- Archiwa rodzinne pomordowanych, archiwum Komendy Powiatowej Policji w Kępnie, zbiory prywatne autora, zbiory M. Woźnicy i prof. dr hab. Piotra Krzysztofa Marszałka.

Żadnych zeznań. Ani jeden jeniec wojenny nie był przez naszych przesłuchiwany. Również przed rozstrzelaniem ani jednego słowa nie zanotowano. Raz tylko pamiętam jednego chłopca: wszedł, uśmiechnął się.

Zapytałem: Ile masz lat? Tak, chłopiec, zupełnie chłopiec. Powiedział – 18. Zapytałem ile pracował? Zaczął liczyć po polsku – 6 miesięcy [...]

W czerwonej świetlicy sprawdzali według listy [...] Niezwłocznie zakładali kajdanki i wprowadzali do celi [...] to było okropnie nieprzyjemne. Niemieccy eksperci doszli do wniosku, że rozstrzeliwano tak: dwóch trzymało za ręce, przechylało człowieka do przodu, trzeci zaś strzelał z pistoletu w potylicę. Nie sadzę, żeby aż trzy osoby. Wprowadzali do celi i strzelali w potylicę. To wszystko [...]

Błochin włożył swoją odzież specjalną: brązową skórzaną czapkę, długi skórzany brązowy fartuch, skórzane brązowe rękawice z mankietami powyżej łokci. Na mnie wywarło to ogromne wrażenie – zobaczyłem kata!

Trzystu na jedną noc. Później okazało się, że za dużo. Noc była krótka i trzeba było kończyć już o świcie. Słońce już było na niebie [...] Z tej celi było wyjście na podwórko [...] Tamtędy wyciągali trupy, ładowali na samochód i jechali. [...] każdy, po każdej operacji, ile tam było rozstrzelanych walili do jednej kupy wszystkich, do jednego dołu...

**Dymitr Stiepanowicz Tokariew, szef Obwodowego Zarządu NKWD
w Kalininie dowodzący akcją rozstrzeliwania więźniów obozu w Ostaszkowie**

www.bezpiecznykepinski.pl

ISBN 978-83-937708-9-2

2020

Zadanie publiczne współfinansowane
ze środków Powiatu Kępińskiego